

Algemene informatie

Het doel van deze lessen is om de kennis van leerlingen te vergoten op het gebied van de misstanden in de kledingindustrie en bewust te worden van de eigen rol die ze kunnen spelen om duurzamer om te gaan met kleding. Deze lessenreeks is gericht op leerlingen in de eerste en tweede klas van het voortgezet onderwijs. De lessen kunnen als project aangeboden worden of los van elkaar.

De lessen sluiten aan op onderwerpen die ook in reguliere lessen Nederlands, Engels, maatschappijleer en beeldende vorming aan de orde komen. Dit lespakket is ontwikkeld in opdracht van Schone Kleren Campagne, door een docent Nederlands en maatschappijleer in het middelbaar onderwijs.

Achtergrondinformatie SKC

Schone Kleren Campagne

Schone Kleren Campagne zet zich in voor een transparante en eerlijke kledingindustrie, waarin kledingarbeiders onder goede omstandigheden kunnen werken en daarvoor een eerlijk loon krijgen. Dit vanzelfsprekend op een veilige werkplek, waar hun rechten niet worden geschonden en waar ze de mogelijkheid hebben om een vakbond op te richten of zich bij een vakbond aan te sluiten.

Fast fashion industrie

Wereldwijd werken er zo'n 60 tot 75 miljoen mensen in de kledingindustrie. Daarvan is 85 procent vrouw, de meesten van hen jong en kwetsbaar. Gemiddeld werken zij 6 dagen per week, 10 uur per dag met slechts een korte lunchpauze in een onveilige en hete fabriek zonder airco. Van het loon dat ze hiervoor betaald krijgen, kunnen ze zichzelf en hun families niet onderhouden. Dit moet anders!

Ontstaan

Schone Kleren Campagne werd in 1989 in Nederland opgericht. Activisten en consumenten in andere Europese landen raakten zo geïnspireerd door het werk van SKC dat ze zich organiseerden, eigen campagnes ontwikkelden en zich uiteindelijk aansloten bij SKC. Zo ontstond er een netwerk met steeds meer betrokken en gedreven mensen, organisaties en actieve partnerorganisaties in de productielanden. Samen met hen vormt Schone Kleren Campagne nu een wereldwijd netwerk: Clean Clothes Campaign, met meer dan 250 aangesloten organisaties en vakbonden die zich inzetten voor de kledingindustrie.

Hoe doet SKC dat?

Schone Kleren Campagne zet zich gezamenlijk in voor betere arbeidsomstandigheden en leefbare lonen in de wereldwijde kledingindustrie. SKC en haar netwerk werken waar mogelijk samen met de kledingarbeiders door kledingmerken en overheden aan te spreken op misstanden en uitbuiting, maar ook:

- Door vakbonden, fabriekseigenaren, kledingmerken en overheden met elkaar te verbinden om zo tot bindende afspraken te komen;
- Door het bieden van directe steun met het urgent appeals systeem in concrete gevallen van schendingen van de rechten van arbeiders en activisten;
- Door te lobbyen bij de Nederlandse overheid, Kamerleden en Europarlementariërs en zo verbeterpunten in de kledingindustrie onder de aandacht te brengen en te zorgen voor betere wetten en regels in Nederland en Europa;
- Door om de tafel te gaan zitten met kledingmerken, vakbonden, internationale instituten en overheden om daadwerkelijke veranderingen in de kledingindustrie te bewerkstelligen;
- Door publiekscampagnes en sociale mediacampagnes te lanceren en door het informeren van de media, politiek, Nederlanders en Europeanen aan de hand van onderzoek.

SKC info-pakket

Mocht je fysieke materialen willen aanbieden aan de leerlingen, dan kun je het SKC info-pakket aanvragen. Hierin vind je o.a. bijzondere verhalen van kledingarbeiders, interessante stellingen en quizvragen, stickers, een tips & actie folder, kledingruilspel, informatieboekje en nog veel meer.

Het info-pakket is te bestellen door een mailtje te sturen naar info@schonekleren.nl, met het adres waar het pakket naartoe gestuurd kan worden. Het brievenbuspakket wordt dan zo snel mogelijk opgestuurd. Een bijdrage van zes euro in de verzendkosten zou fijn zijn.

Meer weten over schone(re) kleren?

Kijk op www.schonekleren.nl

Schone Kleren

Les 1 Maatschappijleer

Vak: maatschappijleer

Lesonderwerp: de arbeidsomstandigheden in de kledingfabriek en de duurzaamheid van kleding

Leerdoelen:

- ik weet wat fast fashion is en kan benoemen wat de voor- en nadelen zijn
- ik weet wat de arbeidsomstandigheden zijn in veel kledingfabrieken
- ik weet opties om duurzamer om te gaan met kleding
- ik ben mij bewust van de rol die ik kan spelen om duurzamer om te gaan met kleding

Lesmaterialen:

- Powerpoint les 1
- filmpje 'Uitgezocht, er zit een luchtje aan je kleren' van het Jeugdjournaal
- werkblad les 1
- kopieerblad 1 (vragenkaartjes)
- atlas/ laptop om de ligging van landen op te zoeken

Tijd: 50 – 60 minuten

Achtergrondinformatie:

Schone Kleren Campagne zet zich in voor een transparante en eerlijke kledingindustrie, waarin kledingarbeiders onder goede omstandigheden kunnen werken en daarvoor een eerlijk loon krijgen. Dit vanzelfsprekend op een veilige werkplek, waar hun rechten niet worden geschonden en waar ze de mogelijkheid hebben om een vakbond op te richten of zich bij een vakbond aan te sluiten.

Voor meer informatie zie de algemene informatie of kijk op <https://www.schonekleren.nl>

Lesbeschrijving

Introductie

Dia 1 en 2: Wie zijn wij?

Lees 'Wat doet Schone Kleren Campagne?'

“Schone Kleren Campagne strijdt voor het verbeteren van arbeidsomstandigheden en de positie van de arbeiders in de wereldwijde kledingindustrie.”

Laat de leerlingen met een klasgenoot bespreken wat deze zin betekent en bespreek het vervolgens klassikaal.

Extra vragen die gesteld kunnen worden:

- Wat wordt er bedoeld met 'schone kleren'?
- Waar moet je aan denken bij arbeidsomstandigheden?
- Wat is een vakbond?
- Wat weet je over de arbeidsomstandigheden in de kledingindustrie?
- Waarom is verbetering nodig?

Dia 3: Filmpje

Bekijk het filmpje 'Uitgezocht, er zit een luchtje aan je kleren' van het Jeugdjournaal (9.03 min). De link werkt alleen in de presentatiemodus.

<https://jeugdjournaal.nl/artikel/2408145-uitgezocht-er-zit-een-luchtje-aan-je-kleren>

Dia 4 en 5: Vragenkaartjes

Deel de vragenkaartjes uit per groepje. Laat de leerlingen in hun groepje de vragen bespreken. Zorg daarna voor een klassikale terugkoppeling.

- Aan welke merken of (online) winkels denk jij bij fast fashion?
(Bijvoorbeeld: H&M, Zara, SHEIN, Primark).
- Waarom wordt fast fashion ook wel wegwerpmode genoemd, denk je?
(Vaak is de kleding van slechte kwaliteit. Vaak wordt het een tijdje gedragen en daarna weggegooid als het niet meer mooi is. Voor relatief weinig geld kan er weer nieuwe kleding gekocht worden. Doordat mensen de kleding snel weggooiën ontstaan er bergen kledingafval).
- Wat kunnen voordelen zijn van fast fashion? En wat kunnen de nadelen zijn?
(Voordelen: goedkope kleding, snel inspelen op trends. Nadelen: vaak slechte kwaliteit kleding door stoffen en verf van slechte kwaliteit, kleding wordt sneller weggegooid en er ontstaan bergen kledingafval. Giftige stoffen worden in de natuur gedumpt, er wordt heel veel water gebruikt, arbeiders werken vaak lang voor weinig loon en in slechte gebouwen).
- Hoe lang per dag werken de jongens van het filmpje in de fabriek?
(13 uur).
- Mogen kinderen van 12 t/m 14 jaar in Nederland werken? En zo ja, wat voor werk mogen ze wel en niet doen, denk je?
(Kinderen van 12 jaar mogen niet werken en zijn verplicht om naar school te gaan. Kinderen jonger dan 13 mogen wel meewerken aan een uitvoering (bijv. een toneelstuk). Als je 13 of 14 jaar bent, mag je alleen klusjes doen. Ook mag je helpen bij licht, niet-industrieel werk. Zoals helpen bij het vakken vullen in een winkel, folders bezorgers en oppassen. Als je 13 en 14 jaar bent, mag je bijvoorbeeld niet werken in een fabriek.
Bron: Rijksoverheid)

- In het filmpje worden voorbeelden genoemd wat je zelf kunt doen om duurzamer om te gaan met kleding. Welk idee past het beste bij jou? Waarom?

- Minder kleding kopen
- Langer met kleding doen
- Kleding pimpen
- Kleding ruilen
- Kleding weggeven
- Fashion checker
- Tweedehands kleding kopen

Natuurlijk kunnen de leerlingen ook zelf actievoeren. Dit kan bijvoorbeeld door het steunen van acties en petities van organisaties als SKC.

Verwerking

Dia 6: Werkblad

De leerlingen maken de opdrachten op het werkblad. Hierin gaan ze zelf op zoek naar waar hun kleding vandaan komt en wat het kost om kleding te maken en hoeveel loon de arbeiders krijgen.

Bespreek de werkbladen kort na. In welke landen is de kleding van de leerlingen gemaakt? Veel kledingfabrieken staan bijvoorbeeld in Bangladesh en Turkije. Kijk voor meer informatie op <https://www.schonekleren.nl/informaNe/made-in/>

Dia 7: Discussie van de dag

Laat de leerlingen reageren op onderstaande stelling. Laat ze de stelling eventueel eerst met een groepje bespreken.

“Kledingmerken hebben een verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat er geen kinderarbeid plaatsvindt in de fabrieken waar hun kleding wordt gemaakt.”

Follow-up vraag: Waarom wel/niet? En wat zouden kledingmerken dan kunnen doen?

Afsluiting

Dia 8: Afsluiting

Laat de leerlingen met een klasgenoot delen wat is blijven ‘hangen’ van deze les en laat vervolgens een aantal leerlingen het delen met de klas.

Kopieerblad 1: Vragenkaartjes

<p>Aan welke merken of (online) winkels denk jij bij fast fashion?</p>	<p>Hoe lang per dag werken de jongens van het filmpje in de fabriek?</p>
<p>Waarom wordt fast fashion ook wel wegwerpmode genoemd, denk je?</p>	<p>Mogen kinderen van 12 t/m 14 jaar in Nederland werken? En zo ja, wat voor werk mogen ze wel en niet doen, denk je?</p>
<p>Wat kunnen voor- en nadelen zijn van fast fashion?</p>	<p>In het filmpje worden voorbeelden genoemd wat je zelf kunt doen om duurzamer om te gaan met kleding. Welk idee past het beste bij jou? Waarom?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minder kleding kopen - Langer met kleding doen<ul style="list-style-type: none"> - Kleding pimpen - Kleding ruilen - Kleding weggeven - Fashion checker - Tweedehands kleding kopen<ul style="list-style-type: none"> - Actie voeren

Schone Kleren

Les 2 Nederlands

Vak: Nederlands

Lesonderwerp: de misstanden in de kledingindustrie en de mogelijkheid om zelf in actie te komen door een e-mail te sturen naar een kledingmerk

Leerdoelen:

- ik kan onderzoeken welke stappen een kledingmerk onderneemt om schone kleren te produceren
- ik weet dat ik in actie kan komen door een zakelijke e-mail te sturen naar een kledingmerk
- ik kan een zakelijke e-mail opstellen

Lesmaterialen:

- Powerpoint les 2
- filmpje 'Lisa's eerste werkdag, Schone Kleren Campagne' via Youtube (1.48 min)
- werkblad les 2
- laptops

Tijd: 50 – 60 minuten

Achtergrondinformatie:

Schone Kleren Campagne zet zich in voor een transparante en eerlijke kledingindustrie, waarin kledingarbeiders onder goede omstandigheden kunnen werken en daarvoor een eerlijk loon krijgen. Dit vanzelfsprekend op een veilige werkplek, waar hun rechten niet worden geschonden en waar ze de mogelijkheid hebben om een vakbond op te richten of zich bij een vakbond aan te sluiten.

Voor meer informatie zie de algemene informatie of kijk op <https://www.schonekleren.nl>

Lesbeschrijving

Introductie

Dia 1 en 2: Schone Kleren Campagne

Waar of niet waar? Laat de leerlingen aangeven of ze denken dat de zin waar is of niet, door ze te laten zitten (*waar*) of laten staan (*niet waar*). Een andere optie is om ze naar twee verschillende hoeken in de klas te laten lopen. Bespreek vervolgens of de feiten waar of niet waar zijn en licht het kort toe.

- Schone Kleren Campagne zet zich in voor een leefbaar loon, omdat de meeste kledingarbeiders te weinig verdienen om van te leven.
(*waar*)
Met schone kleren wordt hier gewassen kleding zonder vlekken bedoeld.

(niet waar, het gaat om kleding waarvoor de kledingarbeiders een eerlijk loon krijgen en onder goede omstandigheden kunnen werken)

- 85% van de kledingarbeiders is man.
(niet waar, 85% is vrouw)
- 3 van de 5 kledingstukken belanden binnen een jaar op de vuilnisbelt.
(waar)
- Gemiddeld werken kledingarbeiders 5 dagen per week, 8 uur per dag.
(niet waar, gemiddeld werken zij 6 dagen per week, 10 uur per dag, met slechts een korte lunchpauze in een onveilige en hete fabriek zonder airco)
- 99% van de kleding is niet schoon. *(waar)*

Dia 3: Filmpje

Bekijk het filmpje 'Lisa's eerste werkdag, Schone Kleren Campagne' via Youtube (1.48 min)
De link werkt alleen in de presentatiemodus.

<https://www.youtube.com/watch?v=-aHXeBZxH6k>

Dia 4: Vragen over het filmpje

1. "Dit laat je hier niet gebeuren...". Wat wordt er bedoeld met deze zin?

(In het filmpje zien we dat er veel misgaat op de werkvloer, waarvan we in Nederland vinden dat dat hier niet mogen gebeuren, zoals:

- kinderarbeid
- zeer weinig loon
- ongewenste intimiteiten
- onveilige werkplek)

2. In het filmpje wordt een vergelijking gemaakt met een restaurant. Waarmee wordt het vergeleken?

(Met de situatie in de kledingfabrieken. We kopen bijvoorbeeld in Nederland mooie kleding, maar we zien niet wat er nodig is geweest om de kleding te produceren. Veel kleding wordt gemaakt in onveilige fabrieken, door arbeiders die te weinig loon krijgen om van te leven en die lange werkdagen maken.)

Verwerking

Dia 5 en 6: Werkblad

De leerlingen maken de opdrachten op het werkblad. Hierin gaan ze zelf op zoek naar punten die goed gaan of juist verbeterd kunnen worden in de productieketen bij een favoriet kledingmerk.

Vervolgens schrijven ze een zakelijke e-mail naar een favoriet merk om aandacht te vragen voor schone kleren.

Dia 7: Discussie van de dag

Laat de leerlingen reageren op onderstaande stelling. Laat ze de stelling eventueel eerst met een groepje bespreken.

Directeur van een kledingmerk:

“Kledingarbeiders zijn in dienst bij de fabrieken en niet bij de merken. Merken zijn daarom niet verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden in de fabriek.”

Afsluiting

Dia 8: Afsluiting

Laat de leerlingen met een klasgenoot delen wat ze hebben geleerd deze les en laat vervolgens een aantal leerlingen het delen met de klas.

Schone Kleren

Les 3 Engels

Vak: Engels

Lesonderwerp:

- De misstanden in de kledingfabrieken
- De acties die ondernomen worden om de omstandigheden in de fabrieken te verbeteren

Leerdoelen:

- Ik weet wat de misstanden zijn in de kledingfabrieken en wat de acties zijn die ondernomen worden om de misstanden te verbeteren.

Lesmaterialen:

- filmpje Clean Clothes
- werkblad 3
- kopieerblad 3 (onderaan het werkblad)
- (online) woordenboek (Engels – Nederlands)
- Powerpoint les 3
- memoblaadjes

Tijd: 50 – 60 minuten

Achtergrondinformatie:

Schone Kleren Campagne zet zich in voor een transparante en eerlijke kledingindustrie, waarin kledingarbeiders onder goede omstandigheden kunnen werken en daarvoor een eerlijk loon krijgen. Dit vanzelfsprekend op een veilige werkplek, waar hun rechten niet worden geschonden en waar ze de mogelijkheid hebben om een vakbond op te richten of zich bij een vakbond aan te sluiten.

Voor meer informatie zie de algemene informatie of kijk op <https://www.schonekleren.nl>

Lesbeschrijving

Introductie

Dia 1 en 2: Voorkennis

Laat de leerlingen op het kopieerblad 3 (denkwolk) in tweetallen opschrijven wat ze al weten over de kledingindustrie. Bespreek daarna klassikaal een aantal beschreven punten.

Dia 3: Cijfers

Bespreek de cijfers en feiten over de kledingindustrie.

Dia 4: Filmpje

Bekijk het filmpje 'Clean Clothes' (2.48 min). De link werkt alleen in de presentatiemodus.

https://www.youtube.com/watch?v=TnPesU_yPgw&t=6s

Dia 5: Vragen over het filmpje

Bespreek de vragen over het filmpje. Laat de leerlingen eventueel eerst in tweetallen de vragen bespreken.

- Onze favoriete kledingmerken hebben vaak fabrieken in de armste landen ter wereld. Wat kun je vertellen over deze fabrieken?
(er zijn vaak onveilige werkomstandigheden, de arbeiders hebben weinig tot geen rechten en ze krijgen weinig loon)
- Waarom kiezen deze kledingmerken voor deze fabrieken?
(het is goedkoop en ze hoeven weinig rekening te houden met regelgeving)
- Wat is er nodig om de omstandigheden voor de werknemers in deze fabrieken te verbeteren? En zijn hier al voorbeelden van?
(Er moeten juridisch bindende, transparante afspraken worden gemaakt over brandveiligheid en de veiligheid van het gebouw. De fabrieken moeten zich hieraan houden en dit wordt ook onafhankelijk geïnspecteerd. Kledingmerken betalen hiervoor. De werknemers moeten centraal staan in deze afspraken en moeten een klacht in kunnen dienen als er iets misgaat. Voorbeelden: een Internationaal akkoord en andere akkoorden die in het filmpje worden genoemd.)

Verwerking

Dia 6: Tekst werkblad

Lees de teksten op het werkblad. De teksten kunnen klassikaal gelezen worden, in kleine groepjes of individueel.

Dia 7: Werkblad

De leerlingen maken de opdrachten op het werkblad. Hiervoor hebben ze ook een (online) woordenboek nodig (Engels – Nederlands).

Bespreek het werkblad na.

Opdracht 2

1. supporting (*ondersteunen*)
2. government (*regering*)
3. to revise (*te herzien*)
4. wage (*salaris*)
5. brands (*merken*)
6. disappointing (*teleurstellend*)
7. increase (*toename*)
8. commitment (*inzet*)

Opdracht 3

A. Waarom moeten de lonen van de werknemers stijgen?

(Het huidige minimumloon van 8,000 Taka is te weinig om van te kunnen leven. Dit was al zo toen het minimumloon in 2019 werd ingevoerd. Door de COVID-pandemie is dit alleen maar erger geworden. In de tekst staat dat 23,000 Taka een leefbaar loon is.)

B. Wat wordt er verwacht van de merken die als eerste genoemd worden in de tekst?

(Deze merken hebben publiekelijk toegezegd dat ze leefbare lonen gaan betalen aan de werknemers. Er wordt verwacht dat ze actief bezig gaan om dit te realiseren.)

C. Wat is het enige merk dat openlijk de 23,000 Taka als minimumloon steunt?

(Patagonia)

Opdracht 4

Het huidige minimumloon is inmiddels 12,500 Taka. De helft van de eis van de vakbond. De leerlingen roepen via sociale media op om de eis van de vakbonden uit te voeren.

Laat de leerlingen eigen geschreven socialmediaberichten voorlezen aan elkaar in kleine groepjes of klassikaal.

Dia 8: Discussie van de dag

Laat de leerlingen reageren op onderstaande stelling. Laat ze de stelling eventueel eerst met een groepje bespreken.

“Als consument ben ik niet verantwoordelijk voor het salaris van een kledingarbeider en zou daarom niet extra hoeven te betalen voor een kledingstuk”.

Afsluiting

Dia 9: Terugblik

Wat is blijven ‘plakken’ van deze les? Geef alle leerlingen een memoblaadje en laat ze opschrijven wat is blijven ‘plakken’ van deze les. Laat ze de memoblaadjes opplakken op een groot vel en bespreek kort de reacties van de leerlingen.

Schone Kleren

Les 4 Beeldende vorming

Vak: beeldende vorming

Lesonderwerp: aandacht vragen en in actie komen voor schone(re) kleren door een poster te maken en een kledingruilbeurs te houden

Leerdoelen:

- ik kan aandacht vragen voor schone(re) kleren door een poster te maken
- ik kan in actie komen voor schone(re) kleren door een kledingruilbeurs te organiseren

Lesmaterialen:

- Powerpoint les 4
- werkblad les 4
- kopieerblad bij les 4 (uitgeprinte weetjes)
- materialen om posters te maken
- eventueel spiegels en een paskamer

Vorbereiding

Vraag de leerlingen om 3 tot 4 kledingstukken mee te nemen naar deze les voor de kledingruilbeurs.

Tijd: 50 – 60 minuten (uit te breiden naar twee lessen)

Achtergrondinformatie:

Schone Kleren Campagne zet zich in voor een transparante en eerlijke kledingindustrie, waarin kledingarbeiders onder goede omstandigheden kunnen werken en daarvoor een eerlijk loon krijgen. Dit vanzelfsprekend op een veilige werkplek, waar hun rechten niet worden geschonden en waar ze de mogelijkheid hebben om een vakbond op te richten of zich bij een vakbond aan te sluiten.

Voor meer informatie zie de algemene informatie of kijk op <https://www.schonekleren.nl>

Lesbeschrijving

Introductie

Dia 1 en 2: Schone Kleren Campagne

Maak kennis met Schone Kleren Campagne. Hang vooraf de weetjes op in elke hoek van het lokaal. Bespreek de weetjes met elkaar. Welk weetje maakt de meeste indruk op de leerlingen? Laat de leerlingen naar de hoek lopen van het weetje dat het meeste indruk maakt. Bespreek daarna met elkaar waarom ze voor dat weetje gekozen hebben.

Dia 3: Wat kan jij doen? - Werkblad

Bespreek wat de leerlingen zelf kunnen doen. Zitten er ideeën tussen die ze al doen? Of die ze zouden willen doen?

Dia 4: Wat gaan wij doen? - Werkblad

In deze les gaan de leerlingen een poster maken waarin ze aandacht vragen voor schone kleren. Verder gaan ze de kledingruilbeurs houden.

Verwerking

Dia 5: Poster maken - Werkblad

De leerlingen gaan een poster maken om aandacht te vragen voor schone kleren of voor hun kleding op de kledingruilbeurs. Een optie is om de leerlingen samen te laten werken.

Ook is het mogelijk om de les uit te breiden naar twee lessen. In de eerste les maken de leerlingen de poster en bereiden ze de kledingbeurs voor. In de tweede les is de kledingbeurs.

Dia 6: Kledingruilbeurs

De leerlingen hebben kledingstukken meegenomen voor de ruilbeurs. Zet de klas in een handige opstelling, waarin iedereen zijn eigen kraampje (tafel) heeft. Leg een naamkaartje bij elk kraampje of label de kledingstukken met de namen, zodat anderen weten van wie de kleding is. Zet eventueel spiegels neer en maak een paskamer. Regels kunnen bijvoorbeeld zijn dat de leerlingen zelf bepalen of ze de kledingstukken willen ruilen en dat ze zuinig omgaan met de spullen van elkaar. De ruilbeurs kan beginnen!

Wanneer de leerlingen de tweede les gebruiken voor de ruilbeurs, dan kunnen zij ook andere klassen uitnodigen hiervoor. Ze kunnen daar onder andere de posters voor gebruiken. Laat ze zelf nadenken over een opstelling, de materialen die nodig zijn en over de regels van de ruilbeurs.

Dia 7: Discussie van de dag

Laat de leerlingen reageren op onderstaande stelling. Laat ze de stelling eventueel eerst met een groepje bespreken.

“Ik heb liever veel en nieuwe kleding. Het moet vooral niet te duur zijn.”

Afsluiting

Dia 8: Afsluiting

Zou je zelf ook een kledingruilbeurs kunnen organiseren? Hoe? Of zou je ook iets kunnen doen met duurzame materialen? Wie heeft er nog meer goede ideeën?

Kopieerblad les 4

Wist je dat.....

de meeste kledingarbeiders te weinig loon verdienen om van te leven?

Wist je dat.....

60% van de kleding binnen een jaar op de vuilnisbelt beland?

Wist je dat.....

**kledingarbeiders vaak onder
gevaarlijke omstandigheden
werken?**

Wist je dat.....

**99% van de kleding niet schoon
is?**